

Nhìn vào nhân tố thúc đẩy là Mỹ mà Nga và Trung Quốc ngày càng xích lại gần nhau hơn. Tuy nhiên, trong mối quan hệ này, Nga lại là phía bị động và phụ thuộc vào Trung Quốc.



Vladimir Putin cần Tập Cận Bình hơn là Tập Cận Bình cần ông – và do đó Trung Á

đang thay đổi.

Cung điện của các sĩ quan ở Dushanbe, thủ đô nước Cộng hòa Tajikistan thuộc Liên Xô trước đây, được xem là một nơi lưu trú của các nhân vật quyền cao chức trọng. Cung điện này nổi bật với các cửa sổ màu sẫm, ánh đèn màu tím và một nhà hàng Trung Quốc tươm tươm. Việc xuất hiện một nhà hàng Trung Quốc ở đây không gây ngạc nhiên. Dinh thự xa hoa này do Trung Quốc xây dựng và tặng cho Bộ Quốc phòng Tajikistan.

Cung điện này không phải là món quà duy nhất. Cung điện mới được dành cho chính phủ và tòa nhà quốc hội đi cùng hiện đang được xây dựng cũng là món quà của Đảng Cộng sản Trung Quốc (ĐCS TQ). Một nhà ngoại giao phương Tây như là một người thông thạo thời trang Bộ Ngoại giao, một món quà khác, được sử dụng để nói chuyện với người bạn bí mật tình Trung Quốc phổ thông. Trung Quốc đã xây dựng các trường học, lát các con đường, đào các đường hầm và cho Tajikistan vay 1,3 tỷ USD – chiếm gần 1/2 nợ nước ngoài của họ. Họ khai thác vàng bạc của Tajikistan và sở hữu các ngôi nhà của họ bằng một nhà máy nhiệt điện kết hợp đốt than lớn. Trung Quốc cung cấp cho Tajikistan các camera quan sát và camera giao thông; logo trên những chiếc xe cảnh sát sáng bóng của Dushanbe có chữ “viện trợ của Trung Quốc”.

Tajikistan là nước nghèo nhất trong số các nước Trung Á, không có các nguồn tài nguyên thiên nhiên như Kazakhstan, Uzbekistan và Turkmenistan, và nghèo khó hơn do cuộc nội chiến. Điều đó làm nổi bật sự hào phóng của Trung Quốc. Những công có thể thấy sự hào phóng đó ở các nước láng giềng giàu có.

Có nhiều lý do giải thích cho sự hào phóng này. Trung Quốc đang gặp vấn đề với người Hồi giáo Duy Ngô Nhĩ, đa số ở khu vực Tân Cương, tiếp giáp với Tajikistan và Kazakhstan. Việc họ mua sắm vũ khí hàng loạt các nước láng giềng có đông người theo Hồi giáo cũng là điều dễ hiểu. Trung Á giữ một vị trí quan trọng đối với con đường tơ lụa mới của Trung Quốc nói riêng và với Sáng kiến Vành đai và Con đường (BRI) nói chung. Vì vậy, Trung Quốc đã thâm nhập vào khu vực này.

Điều đó có ý nghĩa gì đối với những nước hậu Xôviết? Nga sẽ nhìn coi Trung Á, khu vực Sa hoàng đã thuộc địa hóa vào thế kỷ 19, là sân sau của nước này, được biết là trong các vấn đề quân sự. Do đó, Tajikistan là một thành viên thuộc Tập đoàn hiếp

Quan hệ an ninh tập thể, một liên minh do Nga lãnh đạo. Chẳng lẽ Trung Quốc vẫn chỉ quan tâm phần lớn đến lợi ích đầu tiên, thì Nga vẫn có thể chịu đựng, thậm chí là chào đón.

Nhưng vào năm 2016, nếu không nói là trước đó, các đơn vị quân đội Trung Quốc đã bắt đầu xuất hiện ở Tajikistan, bên ngoài là để theo dõi hành lang Wakhan – một dải đất thuộc Afghanistan chia tách Tajikistan và Pakistan. Sau đó, Trung Quốc đã tiến hành một cuộc tập trận với quân đội Tajikistan, nước có một số số quan trọng ở khu vực này của Thung lũng Hissar.

Trung Quốc và Tajikistan phần lớn số hiện diện quân sự của Trung Quốc ở nước này. Một quân nhân Trung Quốc đã nói với phóng viên tờ Washington Post, người đã tình cờ đến một căn cứ của Trung Quốc ở gần thị trấn Murghab: “Hãy nhớ rằng bên cạnh bao giờ thấy chúng tôi ở đây”. Nhưng tùy viên quân sự đã bắt trí hàng chục nhân viên quân sự, trại huấn luyện và các gác bìa của Trung Quốc ở dãy núi Pamir, vẫn đóng một vai trò trong đội chiến lược kể từ thời Alexander Đại đế.

Alexander Gabuev, một nhà nghiên cứu về Trung Quốc tại trung tâm Carnegie ở Mosco nói rằng việc tăng cường hoạt động quân sự này đã khiến Mosco lo ngại. Nhưng như một nhà ngoại giao lớn của chúng ta, họ khó có thể phàn nàn: “Nga không thể đi đầu với Trung Quốc, bởi vì họ phải đổ tiền vào nước này”. Thay vì đi đầu, họ chỉ nên hỗ trợ sự ổn định. Năm 2018, Nga đã mang quân trang hiện đại nhất của mình đến Tajikistan để tiến hành các cuộc tập trận gần các điểm tập trận của Trung Quốc. Bộ trưởng Quốc phòng Nga Sergei Shoigu gần đây đã đến thăm Cung điện của các số quan ở Dushanbe khi có một đội Tajikistan để duy trì số đoàn bộ binh của giới 201 với quân số 7.000 người, số triển khai lớn nhất của Nga ở nước ngoài. Có thể ông đã dùng chân của mình để dìm cái nhìn cảnh giác của Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình từ trước khi ông Tập trên bìa tạp chí trong nhà hàng của ông. Trong đoàn tùy tùng của ông, người ta có thể thấy cả bộ phận trợ lý.

Việc bắt trí quân sự ở khu vực xa xôi này mang lại một cái nhìn hiếm hoi về tình trạng căng thẳng lớn giữa hai quốc gia chính thức giữa Nga và Trung Quốc, mà Tổng thống Nga Vladimir Putin đã nỗ lực thúc đẩy từ giữa những năm 2000. Khi Chủ tịch Trung Quốc và một phái đoàn gồm 1.000 người đến thăm Di sản kinh tế St. Petersburg mà Tổng thống Nga Putin tiếp xúc hàng năm, ngày 5/6, Putin đã nói với Tập Cận Bình rằng: “Trong những năm gần đây, hai số tham dự trực tiếp của ông, mối quan hệ giữa Nga và Trung Quốc đã đạt đến một tầm cao chưa từng thấy”.

Chủ tịch Trung Quốc Tập Cận Bình nói: “Nga là quốc gia tôi đã đến thăm nhiều lần nhất và Tổng thống Putin là người bạn và đồng nghiệp tốt nhất của tôi”. Họ đi dạo quanh vườn thú Mosco, đi thăm hai con gấu trúc được Trung Quốc cho mượn như một dấu hiệu cho thấy sự tin tưởng lẫn nhau và được trẻ em Nga chào đón bằng tiếng Trung Quốc phổ thông. Không ai thực sự hát được bài hát “Nga và Trung Quốc mãi mãi là anh em”, được viết 70 năm trước để kỷ niệm tình bạn bất diệt giữa Joseph Stalin và Mao Trạch Đông.

Giống như Stalin và Mao Trạch Đông, chính kẻ thù chung là Mỹ đã đưa Putin và Tập Cận Bình đến với nhau. Nhưng có những khác biệt quan trọng giữa sự phân biệt của ngày nay và cuộc chiến sinh tử trong quá khứ. Thứ nhất, Chiến tranh Lạnh là cuộc chiến xác định mô hình của phe nào để di sản cho tương lai để với thế giới. Cuộc đời đầu ngày nay bác bỏ ý tưởng về bất cứ tương lai được nhất nào. Thứ hai, năm 1949 Mao Trạch Đông là một đối tác mà Stalin cảm thấy có thể kiểm soát. Ngày nay, Tập Cận Bình có lợi thế hơn. Cuối năm 1989, GDP của Liên Xô lớn gấp đôi của Trung Quốc. Ngày nay, GDP của Trung Quốc cao gấp 6 lần của Nga, tính theo ngang giá sức mua. Nga đứng thứ 10 trong số các thế cường xuất khẩu của Trung Quốc, nhỏ hơn một chút so với Philippines nhưng thấp hơn hẳn. Trung Quốc là thế cường xuất khẩu lớn thứ hai của Nga sau EU. Họ mua dầu lửa của Nga nhiều hơn bất cứ nước nào khác.

Sự bất cân xứng về kinh tế như vậy hữu ích để với chính sách đối ngoại. Khi một nhà ngoại giao phương Tây hỏi một quan chức Trung Quốc rằng liệu sự hiện diện quân sự của Trung Quốc ở Tajikistan có được làm sáng tỏ với Nga hay không, ông ấy nói: “Chúng tôi cũng trao đổi với Nga” bằng một giọng điệu cho thấy Nga hẳn cũng sẽ ghi nhớ rõ điều đó. Nhưng đồng lực đã thay đổi của mối quan hệ giữa hai nước vượt xa điều này. Cách tiếp cận của Putin với Trung Quốc đang khiến Nga phụ thuộc vào nước láng giềng về công nghệ và chính trị. Như Alexei Navalny, một nhà lãnh đạo phe đối lập, nói: “Những gì ông Putin đang làm ngày nay gần như chắc chắn sẽ khiến nhà lãnh đạo kế tiếp của Nga trở thành con tin cho chính sách Trung Quốc. Sẽ rất khó để một nhà lãnh đạo Nga trong tương lai biến sự hợp tác với Trung Quốc thành mối quan hệ có lợi cho Nga và được người dân ủng hộ”.

Vấn đề sẽ ủng hộ của người dân cho thấy sự bất cân xứng thế hai trong quan hệ giữa hai nước. Đối với Trung Quốc, mối quan hệ với Nga là mối quan hệ đối ngoại như với các nước khác - một mối quan hệ quan trọng, phức tạp, nhưng là vấn đề thuộc về nghệ thuật quản lý nhà nước. Đối với Nga, sự gần gũi với những nhòm vào các vấn đề bên sự dân tộc. Giấc tinh hoa Nga đã trở nên dần bằng cách hướng sang

phòng Tây trong nhiều thế kỷ. Trở thành cường quốc châu Âu đầu tiên rơi vào quĩ đạo của Trung Quốc là một sự đảo ngược - thậm chí là sự phản nghịch - lịch sử đó.

## **Giấc mộng của Raskolnikov**

Từ cuối thế kỷ 17 trở đi, giới cầm quyền Nga đã xác định Nga là một cường quốc châu Âu - St Petersburg là biểu tượng cho lòng ghen ghét - và chiến bại những tuyến hàng châu Á của mình bằng sự hàng hải chuyên đi. Catherine Đại đế, người gốc Đức, đã thúc đẩy người Thổ Nhĩ Kỳ ra khỏi châu Âu, chiến tranh Trung Quốc và mở cửa giao thông với Ấn Độ. Vào thế kỷ XIX, người phương Tây gốc Nga đã coi Trung Quốc là một điểm hình của sự trì trệ, quan liêu, tham nhũng và chuyên quyền. Khi Nga tiến hành chinh phục các quốc gia Trung Á, họ thấy mình đang làm những việc giống của một cường quốc châu Âu hiện đại hóa.

Sau khi Liên Xô sụp đổ, Nga lại tiếp tục giấc mộng trở thành một cường quốc phương Tây hoàn toàn. Tổng thống Nga khi đó Boris Yeltsin đã phát biểu trước Liên Hợp Quốc năm 1992, liên kết đất nước ông với Mỹ và châu Âu: “Nguyên tắc của chúng tôi rất rõ ràng và đơn giản: uy quyền tối cao của dân chúng, nhân quyền và tự do, các tiêu chuẩn pháp lý và đạo đức”.

Trong những năm 1990, mọi thứ trở nên tồi tệ. Khi Nga bắt đầu đi theo con đường tự do, họ đã chứng kiến sự suy giảm kinh tế và sự xuất hiện của giới đầu tư chính trị; vụ NATO ném bom Serbia bắt chấp sự phản đối của Nga là một đòn giáng mạnh vào niềm tự hào Slav của nước này. Những khi Putin – không khi nào là một người tin vào các giá trị chung mà Yeltsin nói đến - lên nắm quyền, ông vẫn coi phương Tây là hình mẫu cho sự hiện đại hóa của Nga và có những nỗ lực thích đáng để đất nước đi theo đó. Ông cũng không phản đối việc các nước Baltic gia nhập NATO. Bản thân mình, những người chỉ trích Nga ở phương Tây như Alexander Lukin thuộc Trung tâm Kinh tế cấp cao ở Mosco nói rằng ông cũng thấy được gì ngoài tình trạng trở nên tồi tệ thêm: sự xâm lấn phạm vi ảnh hưởng của Nga thông qua “các cuộc cách mạng màu” ở Ukraine và các công cụ khác cũng như việc chỉ trích các vụ vi phạm nhân quyền. Trong một cuốn sách về quan hệ Nga-Trung, Lukin viết: “Chính... phương Tây đã hủy hoại ý tưởng tạo ra một hệ thống chính trị toàn cầu mới dựa trên luật pháp quốc tế. Chính... phương Tây đã sử dụng quyền lực của mình để tạo ra một thế giới trong đó các quốc gia hùng mạnh có thể chi phối bất cứ thế giới nào, phá hủy mọi biên giới và vi phạm bất cứ hiệp ước nào vì ‘lý do chính đáng’”. Theo logic này, Nga đã xoay trục sang Trung Quốc sau khi phương Tây không chấp nhận Nga.

Những đó không phải là toàn bộ câu chuyện. Năm 1994, Yegor Gaidar, người kiến tạo các cải cách thị trường Nga, đã lập luận rằng có 2 cách để Nga quay sang phương Tây. Họ có thể cố gắng bắt kịp phương Tây bằng cách huy động các nguồn lực nhà nước - mô hình tiếp sau thời Peter Đại đế đến những năm 1930, phải trả cái giá rất lớn về con người. Hoặc họ có thể tìm cách trở thành nước phương Tây thực sự bằng cách giảm sự kiểm soát và phát triển các loại thị trường khuyến khích tinh thần kinh doanh và tăng trưởng dài hạn.

### **Mô hình chính trị của châu Á**

Mục tiêu của Trung Quốc bây giờ là đem báo rằng một nước Nga được trăn an sẽ hành động như một vùng đệm, không quan trọng là một nước thân thiện và ít nhất là trung lập, ở giữa Trung Quốc và Mỹ. Họ không muốn có một nước láng giềng yếu kém; cũng không muốn có một nước láng giềng hùng mạnh. Họ đã đầu tư; họ mua công nghệ; họ đã mua dầu và khí (mặc dù khi đó họ không có được những khí đốt như thế). Trung Quốc có xu hướng báo hiếu Nga trong Hội đồng Bảo an Liên Hợp Quốc, trừ khi nước này gây ra thêm các vấn đề với Mỹ. Do đó, họ không chỉ trích việc Nga sáp nhập Crimea nhưng cũng không công nhận.

Thay vào đó, Trung Quốc được hưởng lợi từ việc đó. Việc sáp nhập Crimea và can thiệp Ukraine đã loại bỏ bất kỳ nguy cơ liên minh nào giữa Nga và Mỹ trong một tương lai có thể thay đổi. Các hành động của ông Putin đã chuyển hướng sự chú ý của phương Tây khỏi Trung Quốc; chúng cũng khiến Nga phụ thuộc nhiều hơn vào Trung Quốc. Tháng 5/2014, vài tuần sau cuộc can thiệp, ông Putin và một đoàn tùy tùng gồm các doanh nhân và quan chức đã bay tới Thượng Hải để thúc đẩy mối quan hệ đối tác mới. Các thỏa thuận được thực hiện bao gồm một hợp đồng khí đốt 30 năm trị giá 400 tỷ USD, được tạo điều kiện bởi một đồng nghiệp đang mang tên Power of Siberia ở các công nghệ. Những công nghệ đó sẽ bắt đầu hoạt động vào cuối năm nay. Nga và Trung Quốc cũng đã tăng cường hợp tác trong việc tìm cách mở đường vận chuyển ở phía Tây Bắc, đáng chú ý là việc vận chuyển khí tự nhiên hóa lỏng (LNG). Những hợp đồng không chính thức về các loại hình đầu tư mà Trung Quốc có thể cung cấp cho các công ty dầu mỏ đã được dỡ bỏ; toàn bộ về khí phi hạt nhân của Nga hiện đã có sẵn cho Bắc Kinh, bao gồm cả hệ thống phòng không S-400.

Không nên nhầm lẫn sự phụ thuộc này với một liên minh. Các nhà tuyên truyền của Nga, ở trong nước và ở Trung Quốc, đã lợi dụng cuộc chiến tranh mới hiện tại để

thời bùng nổ xung đột và đưa nước họ trở thành nền nhân công của cuộc xâm lược của Mỹ. Nhưng Trung Quốc đang góp phần với lập trường đã được tuyên bố là tránh liên minh liên thù địch. Feng Yujun, người đứng đầu Trung tâm Nghiên cứu Nga và Trung Á tại Hội Học Phúc An nói: “Mối quan hệ quan trọng nhất đối với chúng tôi là mối quan hệ với Mỹ. Chúng tôi không muốn lập lại những sai lầm của Stalin và Mao Trạch Đông. Nga phải thu hút vào Trung Quốc nhiều hơn Trung Quốc phải thu hút vào Nga”.

### Sự vượt trội của Trung Quốc

Nếu Trung Quốc không tìm kiếm liên minh, họ sẽ có được sự phụ thuộc đó và muốn đem báo thù trả nó. Nga có thể kịp thời tìm cách quay lại hướng về phương Tây, hoặc vì sự thay đổi quyền lực ở Kremlin - có xu hướng gây ra sự đảo lộn như vậy, như khi Khrushchev kế nhiệm Stalin - hoặc bởi vì người dân bắt đầu phản nã với hành động của Trung Quốc, như một số người ở Siberia. Một nhà ngoại giao phương Tây nói: “Nga sẽ phản công khi Trung Quốc xâm phạm đến những nguyên tắc và ý nghĩa của một xã hội Nga”. Gabuev nói rằng để giữ lợi ích của mình an toàn trước sự đảo lộn như vậy, Trung Quốc đang nỗ lực tạo ra một sự vận động hành lang trong họ Trung Quốc mạnh mẽ bên trong giới chính trị Nga và tạo ra sự phụ thuộc của cấu trúc liên phản công mà sự vận chuyển này cho dù có bất kỳ thay đổi chính trị nào ở Nga.

Trong lĩnh vực năng lượng, Trung Quốc tiếp cận được với một số tài sản có giá trị nhất của Nga. Các công ty năng lượng nhà nước Trung Quốc sở hữu 1/5 dự án LNG Bắc Cực do Novatek phát triển, công ty năng lượng một phần thuộc sở hữu của Timchenko. Gần một nửa số thiết bị khoan mà các công ty dầu mỏ của Nga sử dụng đến từ Trung Quốc. Trung Quốc đã giúp công ty dầu khí quốc gia Nga Rosneft thực hiện các vụ mua lại, và thậm chí còn mua thêm dầu của họ. Putin và Tập Cận Bình đã đồng ý tăng cường giao dịch của họ được tính bằng nhân dân tệ (NDT) và ruble, một phần để tránh các lệnh trừng phạt. Lượng NDT hiện Ngân hàng trung ương Nga đang nắm giữ chiếm 14% dự trữ ngoại hối, mặc dù đồng NDT không hoàn toàn có thể chuyển đổi. Theo ông Gabuev, con số này gấp 10 lần so với bất kỳ ngân hàng trung ương nào khác.

Nga càng ngày càng phụ thuộc vào Trung Quốc về công nghệ. Huawei, một công ty của Mỹ nghi ngờ sâu sắc, đang triển khai thiết bị viễn thông 5G tại Nga. Alibaba, một công ty thương mại điện tử hàng đầu của Trung Quốc, đã liên doanh với Mail.ru, chủ sở hữu của các mạng truyền thông xã hội liên nhất của Nga. Luật của Nga về

“chính quyền Internet”, hiện được đưa ra trước quốc hội, được sao chép từ Trung Quốc, và ngay cả họ cũng sẽ sử dụng công nghệ Trung Quốc để thực hiện nó. Công nghệ Dahua đang giúp ích cho Nga bằng cách thu thập nhận diện khuôn mặt. Camera Hikvision đang theo dõi cư dân Mosco. Grigory Yavlinsky, một chính trị gia tự do, lập luận trong một bài báo gần đây về những thách thức thu nhập này là việc biến Nga thành “vùng tinh của Trung Quốc ... để đổi lấy với M là một sự thiển cận không thể tha thứ”.

Leonid Kovachich, một nhà báo theo dõi việc Nga sử dụng công nghệ Trung Quốc, cho biết các quan chức Nga nhận thức được những rủi ro an ninh liên quan đến sự thâm nhập của Trung Quốc và đang cố gắng sử dụng phần mềm và thuật toán do Nga tạo ra. Những hãng không thể không sử dụng phần cứng của Trung Quốc. Ông Putin từng nói rằng các quốc gia và công ty công nghệ trở lại với trí tuệ nhân tạo sẽ công nghệ trở lại với họ. Rốt cuộc có khả năng là gần như toàn bộ trí tuệ nhân tạo của Nga đều đến từ Trung Quốc.

Những sự bất cân xứng và mâu thuẫn trong mối quan hệ giữa Nga và Trung Quốc là rõ ràng nhất ở Trung Á. Hãy lấy Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (SCO), được thành lập vào cuối những năm 1990, làm ví dụ. Trung Quốc coi đó là một cách để mở rộng ảnh hưởng kinh tế và chính trị ở Trung Á; các cán bộ của Tajikistan và của các nước Trung Á khác được đào tạo tại chính một viện SCO ở Thượng Hải. Nga coi đó là một cách để kiểm soát sự mở rộng như vậy. Đó là lý do tại sao 2 năm trước, họ không những rùng rợn Ấn Độ và Pakistan còn được phép tham gia. Nga cũng đã tìm cách đẩy lùi nỗ lực của Trung Quốc tạo ra một khu vực thương mại tự do bên trong SCO bằng cách thành lập một Liên minh Á-Âu bên cạnh Tổ chức Hợp tác an ninh tập thể. Một nhà ngoại giao Ấn Độ nói rằng mục đích của việc làm này là để bảo vệ thế trường của Nga khi sự tràn ngập hàng hóa Trung Quốc.

Về phần mình, các nước Trung Á coi SCO là một sự bảo đảm an ninh không chỉ có Trung Quốc như một thách thức đối với Nga, đặc biệt là sau khi Nga sáp nhập Crimea và cuộc chiến tranh ở Ukraine. Các biệt có thể thấy rõ những nỗi lo sợ này ở Kazakhstan, nước giàu nhất trong các nước Trung Á và là nước có biên giới dài nhất với Nga. Giống như Ukraine, năm 1994, Kazakhstan đã trở lại với khí hậu nhân của Liên Xô mà nước này được thừa hưởng để đổi lấy cam kết rằng M, Anh và Nga sẽ bảo vệ toàn vẹn lãnh thổ và chủ quyền lãnh thổ của mình.

Hai thập kỷ sau, việc Nga sáp nhập Crimea đã tiết lộ giá trị thực sự của “Bản ghi nhớ Budapest” đó. Trong vài tuần, từng tháng đầu tiên của Kazakhstan Nurultan



Nazarbayev đã yêu cầu Tập Cận Bình đảm bảo an ninh cho đất nước ông. Ông xoa dịu Moscow, Kazakhstan cũng đã gia nhập Liên minh Á-Âu của Nga, mặc dù là phiên bản rút gọn. Một trong các nhà đàm phán của Kazakhstan nói: “Nga muốn nó trở thành một liên minh chính trị và kinh tế, với một loại tiền tệ và một quốc hội duy nhất. Chúng tôi đã cố gắng xoa dịu họ”.

### Những con rình nh

Sự khác biệt giữa cách tiếp cận của Nga và Trung Quốc đối với Trung Á là rất đáng chú ý. Nga vùng vẫy, Trung Quốc đưa ra cả rết. Họ đang sử dụng mọi công cụ trong bộ công cụ sức mạnh mềm đôi khi khá tàn của mình để lôi kéo giới cầm quyền ở Trung Á và bù đắp cho sự phẫn nộ của người dân đối với Trung Quốc tăng lên. Đóng vai nước láng giềng hào phóng dường như có tác dụng. Khi Mặt chột vẽ các chính phủ trong khu vực xem họ có thể lên tiếng về vấn đề Tân Cương thì Liên hiệp quốc hay Tổ chức các quốc gia Hồi giáo hay không, thì không ai hỏi đáp.

Một quan chức chính phủ cấp cao ở Kazakhstan nói: “Nga vẽ coi chúng tôi là một phần của đế chế và không nghĩ rằng họ cần phải có được lòng tin của chúng tôi. Họ luôn nói về các liên minh, mà ám chỉ một cuộc đối đầu với bên thứ ba, trong khi đó, Trung Quốc nói về ‘bên bè’”. Tình hình này rất quan trọng đối với giới tinh hoa của các nước vì nhu cầu lý do mang tính mua mai lịch sử. Vào thế kỷ 19, Trung Á muốn duy trì nguyên trạng, nhưng Nga muốn phương Tây hóa khu vực này bằng vũ lực. Ngày nay, Nga muốn giữ mọi thứ như trước, nhưng giới tinh hoa Trung Á lại muốn phương Tây hóa. Và họ coi quan hệ với Trung Quốc là cách để đạt được mục tiêu đó.

Mặc dù phần lớn các chính phủ Trung Á rút khỏi Liên minh Á-Âu và Tổ chức Hiệp ước An ninh tập thể của Nga, nhưng họ coi BRI của Trung Quốc - được công bố chính thức tại Kazakhstan năm 2013 - vừa là cơ hội kinh tế vừa là sự đảm bảo an ninh. Chính Nazarbayev là người đầu tiên đề xuất khôi phục con đường tơ lụa trước đây đi qua Kazakhstan năm giữa đất liền. Ông từng nhận xét: “Chúng tôi đang đi giữa một lốc đá. Chúng tôi không thể tiếp cận với biển. Nhưng một doanh nhân Trung Quốc đã nói: ‘Trung Quốc là đại dương của chúng tôi’”.

Không giống như Nga, Trung Quốc chẳng minh bạch hành động. Hai năm trước, Công ty Vốn tài trợ đầu tư Trung Quốc đã trở thành chủ sở hữu 49% “công khô”

Khorgos, m<sub>2</sub>t c<sub>2</sub>ng đ<sub>2</sub>ng b<sub>2</sub> và đ<sub>2</sub>ng s<sub>2</sub>t r<sub>2</sub>ng l<sub>2</sub>n <sub>2</sub> biên gi<sub>2</sub>i Kazakhstan-Trung Qu<sub>2</sub>c đ<sub>2</sub>c coi là trung tâm c<sub>2</sub>a BRI. Ch<sub>2</sub> trong vòng vài tháng, m<sub>2</sub>t thành ph<sub>2</sub> v<sub>2</sub>i các trung tâm mua s<sub>2</sub>m, vòng quay Ferris, các tòa nhà <sub>2</sub> cao t<sub>2</sub>ng và các nhà hàng Duy Ngô Nh<sub>2</sub> m<sub>2</sub>c lên <sub>2</sub> đ<sub>2</sub>ng biên gi<sub>2</sub>i phía Trung Qu<sub>2</sub>c.

Raffaello Pantucci thu<sub>2</sub>c Vi<sub>2</sub>n nghiên c<sub>2</sub>u Royal United Services Institute, m<sub>2</sub>t t<sub>2</sub> ch<sub>2</sub>c t<sub>2</sub> v<sub>2</sub>n chi<sub>2</sub>n l<sub>2</sub>c <sub>2</sub> London, nói: “Trung Qu<sub>2</sub>c coi Trung Á tr<sub>2</sub>c h<sub>2</sub>t là m<sub>2</sub>t cách đ<sub>2</sub> <sub>2</sub>n đ<sub>2</sub>nh Tân C<sub>2</sub>ng. Nh<sub>2</sub>ng đó c<sub>2</sub>ng là n<sub>2</sub>i th<sub>2</sub> nghi<sub>2</sub>m chính sách đ<sub>2</sub>i ngo<sub>2</sub>i c<sub>2</sub>a Trung Qu<sub>2</sub>c và kh<sub>2</sub> n<sub>2</sub>ng c<sub>2</sub>a h<sub>2</sub> ti<sub>2</sub>n vào không gian quy chu<sub>2</sub>n c<sub>2</sub>a Nga. Trong 20 n<sub>2</sub>m qua, Trung Qu<sub>2</sub>c đã phá v<sub>2</sub> s<sub>2</sub> đ<sub>2</sub>c quy<sub>2</sub>n c<sub>2</sub>a Nga v<sub>2</sub> các đ<sub>2</sub>ng <sub>2</sub>ng n<sub>2</sub>ng l<sub>2</sub>ng <sub>2</sub> Trung Á. Transneft, công ty v<sub>2</sub>n hành đ<sub>2</sub>ng <sub>2</sub>ng d<sub>2</sub>n d<sub>2</sub>u c<sub>2</sub>a Nga, t<sub>2</sub>ng ki<sub>2</sub>m soát dòng d<sub>2</sub>u l<sub>2</sub>a c<sub>2</sub>a Kazakhstan. Hi<sub>2</sub>n t<sub>2</sub>i Kazakhstan xu<sub>2</sub>t kh<sub>2</sub>u d<sub>2</sub>u sang Trung Qu<sub>2</sub>c thông qua m<sub>2</sub>t đ<sub>2</sub>ng <sub>2</sub>ng m<sub>2</sub>i đ<sub>2</sub>c xây d<sub>2</sub>ng n<sub>2</sub>m 2009. Pantucci nói: “Trung Qu<sub>2</sub>c đang làm m<sub>2</sub>i toàn b<sub>2</sub> khu v<sub>2</sub>c. T<sub>2</sub>t c<sub>2</sub> các con đ<sub>2</sub>ng t<sub>2</sub>ng d<sub>2</sub>n đ<sub>2</sub>n Mosco. Hi<sub>2</sub>n t<sub>2</sub>i m<sub>2</sub>i con đ<sub>2</sub>ng đ<sub>2</sub>u d<sub>2</sub>n đ<sub>2</sub>n B<sub>2</sub>c Kinh”.

Nga v<sub>2</sub>n có <sub>2</sub>nh h<sub>2</sub>ng v<sub>2</sub> v<sub>2</sub>n hóa, ngôn ngữ và chính tr<sub>2</sub> <sub>2</sub> Trung Á. Nh<sub>2</sub>ng đi<sub>2</sub>u đó không khi<sub>2</sub>n Trung Qu<sub>2</sub>c quá b<sub>2</sub>n tâm. Nh<sub>2</sub> m<sub>2</sub>t nhà ngo<sub>2</sub>i giao ph<sub>2</sub>ng Tây khác nói: “N<sub>2</sub>u b<sub>2</sub>n s<sub>2</sub> h<sub>2</sub>u tòa nhà, thì ai là ng<sub>2</sub>o<sub>2</sub>i thuê c<sub>2</sub>ng v<sub>2</sub>y”.

Có th<sub>2</sub> th<sub>2</sub>y rõ s<sub>2</sub> thay đ<sub>2</sub>i trong cán cân này <sub>2</sub> đ<sub>2</sub>i l<sub>2</sub> trung tâm thành ph<sub>2</sub> Osh <sub>2</sub> Kyrgyzstan. G<sub>2</sub>n b<sub>2</sub>c t<sub>2</sub>ng Lenin r<sub>2</sub>ng l<sub>2</sub>n, cánh tay v<sub>2</sub>n ra, n<sub>2</sub>i tr<sub>2</sub>i trên qu<sub>2</sub>ng tr<sub>2</sub>ng chính là m<sub>2</sub>t d<sub>2</sub>u m<sub>2</sub>c m<sub>2</sub>i: Shanghai City, khách s<sub>2</sub>n l<sub>2</sub>n nh<sub>2</sub>t thành ph<sub>2</sub>. Azizbek Karabaev, ng<sub>2</sub>o<sub>2</sub>i qu<sub>2</sub>n lý 31 tu<sub>2</sub>i c<sub>2</sub>a Shanghai City, đã làm vi<sub>2</sub>c <sub>2</sub> Nga vào đ<sub>2</sub>u nh<sub>2</sub>ng n<sub>2</sub>m 2000, nh<sub>2</sub>ng n<sub>2</sub>m 2012 m<sub>2</sub>i b<sub>2</sub>t đ<sub>2</sub>u h<sub>2</sub>c ti<sub>2</sub>ng Trung và sang Trung Qu<sub>2</sub>c đ<sub>2</sub> h<sub>2</sub>c kinh doanh khách s<sub>2</sub>n. Shanghai City c<sub>2</sub>ng là n<sub>2</sub>i đ<sub>2</sub> các sinh viên h<sub>2</sub>c ti<sub>2</sub>ng Trung th<sub>2</sub>c hành ti<sub>2</sub>ng. Karabaev nói: “Có m<sub>2</sub>t nhu c<sub>2</sub>u r<sub>2</sub>t l<sub>2</sub>n v<sub>2</sub> các phiên d<sub>2</sub>ch viên ti<sub>2</sub>ng Trung”. Con trai 6 tu<sub>2</sub>i c<sub>2</sub>a ông, Adilkhan, h<sub>2</sub>u nh<sub>2</sub> không hi<sub>2</sub>u ti<sub>2</sub>ng Nga, nh<sub>2</sub>ng nói ti<sub>2</sub>ng Hoa l<sub>2</sub>u loát. C<sub>2</sub>u c<sub>2</sub>ng có m<sub>2</sub>t cái tên Trung Qu<sub>2</sub>c là V<sub>2</sub>ng Ti<sub>2</sub>u Long./.

Bài g<sub>2</sub>c đ<sub>2</sub>c đ<sub>2</sub>ng trên trang [The Economist](#).

**Ng<sub>2</sub>c Di<sub>2</sub>p (gt)**